OIKEUSMINISTERIÖ

Timo Makkonen
LsN, yksikön päällikkö
julkisoikeusyksikkö

LAUSUNTO

27.6.2023

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Euroopan komission ehdotus meriliikenneonnettomuustutkintadirektiivin 2009/18/EY muuttamisesta (E 8/2023 vp)

Hallintovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausunnon otsikkoasiassa. Oikeusministeriö toteaa lausuntonaan kunnioittavasti seuraavan.

Kyseessä oleva direktiiviehdotus on osa nk. meriturvallisuuspakettia, jonka tavoitteena on nykyaikaistaa meriturvallisuutta koskevia EU:n sääntöjä ja ehkäistä alusten aiheuttamaa meren pilaantumista. Kyse on voimassa olevan meriliikenneonnettomuustutkintadirektiivin (2009/18/EY) muuttamisesta.

Meriliikenneonnettomuustutkintadirektiivin tarkoituksena on luoda puitteet meriliikenneonnettomuuksien tutkinnalle ja tätä kautta parantaa merenkulun turvallisuutta ja suojata merenkulun ympäristöä. Ehdotuksen yleisenä tavoitteena on edelleen parantaa merenkulun turvallisuutta ja merenkulun ympäristön suojaamista. Ehdotuksen tavoitteena on myös huomioida merenkulun turvallisuusasioissa tapahtunut kansainvälinen kehitys mm. tarkistamalla EU-tason sääntelyä siten, että se huomioi kansainvälisessä oikeudessa tapahtuneet muutokset.

Ehdotuksen oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 100 artiklan 2 kohta, jonka mukaan Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisjärjestystä noudattaen antaa meri- ja lentoliikennettä koskevat aiheelliset säännökset. Neuvosto päättää asiasta määräenemmistöllä. Tämän oikeusperustan voi arvioida olevan asianmukainen, ottaen huomioon myös jo voimassa oleva sääntely.

Ehdotuksen voidaan katsoa olevan myös toissijaisuusperiaatteen mukainen.

Direktiiviehdotuksen käsittely on aloitettu neuvoston merenkulkutyöryhmässä 7.6.2023. Heinäkuussa EU:n neuvoston puheenjohtajana aloittava Espanja on tiedottanut käsittelevänsä ehdotusta erittäin tiiviisti ja tavoittelevansa direktiivistä neuvoston yleisnäkemystä vielä heinäkuun aikana.

Ehdotuksen vaikutuksia on yksilöity E-kirjeen liitteenä olevassa perusmuistiossa. Voidaan todeta, että jos direktiivin muutokset aiheuttavat muutostarvetta kansalliseen lainsäädäntöön, jäävät muutokset alustavan arvion mukaan vähäisiksi.

Suomen kannaksi ehdotetaan, että Suomi pitää kannatettavana, että meriturvallisuutta ja meriliikenteeseen liittyvää onnettomuustutkintaa pyritään edistämään sääntelyn keinoin ja että sääntelyä ajantasaistetaan. Suomi katsoo, että onnettomuustutkintavelvoitteen laajentamisen kautta saatavien lisätietojen avulla voidaan tuottaa onnettomuuksia ja vaaratilanteita ennaltaehkäisevää tietoutta meriliikenteen turvallisuuden parantamiseksi. Suomen kannaksi ehdotetaan myös, että Suomi pitää tärkeänä, että EU-sääntely on tarkoituksenmukaista ja selkeää. Tämä huomioiden eräät komission ehdotuksessa ehdotetut seikat vaikuttaisivat neuvottelujen yhteydessä vaativan arviointia etenkin niiden tarkoituksenmukaisuuden näkökulmasta. Tällaisia seikkoja ovat esimerkiksi unionin toimielimen mahdollisuus puuttua tutkintaselostuksiin, uudenlaisen laadunhallintajärjestelmän käyttöön ottaminen ja meriliikenneonnettomuuden seurauksena loukkaantuneen henkilön tilan seuraaminen 30 vuorokauden ajan. EU:n toimielinten ja virastojen hallintomenojen taso sekä henkilöstömäärä on pidettävä maltillisena.